

zákonu pozdějším zákonem. Projevilo-li skutečně v roce 1916 rakouské ministerstvo vnitra právní názor o dočasném zbavení působnosti donucovacích předpisů §§ 42 a 43 obec. zřiz., nejsou jím vázáni soudové českoslovenští, pro něž platí jediné zemské a říšské zákony, převzaté zákonem ze dne 28. října 1918, čís. 11 sb. z. a n., mezi něž náleží i obecní zřízení pro Čechy, ne však onen výnos.

Čís. 5094.

Železniční společnost, jejíž dopravní podnik jest v tuzemsku, jest povinna platiti kupony prioritních obligací a vylosované obligace v Kč, a to i za onu přechodnou dobu, kdy po státním převratu měla své sídlo ještě mimo území Československé republiky.

(Rozh. ze dne 4. června 1925, Rv I 716/25.)

Co do předchozího děje poukazuje se na čís. sb. 3712. Procesní soud první stolice po té vyhověl žalobě, by bylo zjištěno, že žalovaná železniční společnost jest povinna, vyplatiti za dobu od 1. července 1919 do 1. července 1921 splatné kupony a vylosované dluhopisy jich majitelům v korunách Československých. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D u v o d y:

Především jest zdurazniti, že jest dovolatelka v nepravu, hledí-li pro své procesní stanovisko po věcné stránce věci těžiti ze zdejšího zrušovacího usnesení ze dne 15. dubna 1924, R I 268/24, čís. sb. 3712, spatřujíc v něm neprávem jakýsi prejudic pro věcné rozřešení tohoto sporu. Dovožujeť žalovaná, že tímto usnesením bylo vysloveno, že veškerenstvo držitelů dílčích dluhopisů mělo od založení projednávaného právního poměru až do přeložení sídla žalované společnosti do Čsl. republiky (11. října 1921) své sídlo ve Vídni a že po tu dobu měla též žalovaná společnost své sídlo ve Vídni, takže prý obě strany — obě právnické osoby — jest pokládati jaksi v té době za rakouské státní příslušníky. Ježto pak jde o spor mezi dvěma státními příslušníky rakouskými o nároky, jež byly splatny v oné době, kdy těmito státními příslušníky rakouskými byly, platí pro rozhodnutí rozepře právo rakouské (§ 37 obč. zák.) a v tomto případě zejména nařízení Šu 4 rakouského prováděcího poukazu ze dne 25. března 1919, jež stanoví, že veškeré v rakouské korunové měně založené peněžní dluhy, není-li smluveno placení v jiných platidlech, platiti jest zásadně v rakouských kolkovaných bankovkách dle jmenovité hodnoty. Vývody tyto jsou ze základu mylny. Citované zdejší usnesení, jak z jeho odůvodnění vysvítá, nemělo nikterak na zřeteli zasahovati do věcné stránky sporu; šlo tehdy jen o to, zda na spor, v němž jest sporna měna, použití jest vládního

nařízení ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n. o přerušení takovýchto sporů do konečné mezistátní úmluvy, a ježto otázka ta vyžadovala, aby se nejprve řešilo, zda je tu v nařízení onom předpokládána důležitost bydliště a sídla stran dle dotyčných státních obvodů, bylo především o tom uvažovati, kde zmístiti jest veškerenstvo držitelů dílčích dlužních úpisů, jež skutečného sídla nemá a dle povahy věci míti nemůže. Jedině z této právní potřeby, odnášející se čistě k procesní (formální) stránce věci, byla pak vzhledem na předpis §u 83 j. n. (čl. IV. čís. 14 nov. o ulehč. soudům), přijata za fiktivní sídlo veškerenstva držitelů dlužních úpisů čistě ve smyslu procesuálním Vídeň jako stanoviště obchodního soudu, který by byl dle tehdejšího stavu býval povolán ku zřízení společného opatrovníka a zároveň příslušným k rozhodování sporů o nároky, které dle zákona musí býti k platnosti přivedeny společným opatrovníkem nebo proti němu. Zcela nevhodno a nemístno jest však, vyvozovati z toho již pro strany vlastnost státního příslušenství a z toho další důsledky pro platnost cizího práva a měny, jak to dovolatelka činí. Ve věci samé jest procesní stanovisko žalované společnosti dle zákona i zřejmých právních zásad zcela neudržitelné a bezprávné a jest plně souhlasiti s rozhodnutím soudů nižších stolic. Jest zřejmo, že podnět k tomuto sporu vzešel jediné z té příčiny, že po státním převratu a rozluce měny měna v Rakouské republice oproti měně Československé republiky se značně znehodnotila, takže by placení dluhu v této znehodnocené měně žalované společnosti vůči jejím zástavním věřitelům a na jejich úkor přineslo značné valutární výhody, a není pochybností, že kdyby se byl poměr měn utvářil opačně, žalovaná společnost netrvala by asi na svém dnešním stanovisku a zaujala stanovisko opačné. Leč netřeba ani přihlížeti k těmto ohledům právní poctivosti, které z povahy věci samy sebou se podávají, bezprávnost právního stanoviska žalované společnosti dá se jasně dovoditi ze zákonných předpisů, jichž se ona sama dovolává. Dle názoru nejvyššího soudu nezáleží ani tak na tom, že žalovaná společnost ustanovila k výplatě kuponů a tažených kusů dluhopisů platební v Československé republice. Dle čl. 324 obch. zák. platí za místo plnění ono, které bylo ve smlouvě určeno anebo dle povahy obchodu nebo dle úmyslu stran za splnění pokládati jest, není-li však těchto předpokladů, ono, kde v době ujednání smlouvy dlužník měl svůj obchodní závod anebo není-li ho, své bydliště nebo sídlo. Dle čl. 336 obch. zák. řídí se v pochybnosti dle splnění i měna. V tomto případě lze — jak nižší soudy vyložily — již z povahy právního poměru a ze zřejmého úmyslu stran nutně na to souditi, že bylo na obou stranách zamýšleno, aby závazky z dílčích dluhopisů byly plněny v právní oblasti a důsledkem toho i v měně onoho státního území, kde se dopravní podnik žalované společnosti nalézá. Jde o dráhu, jež se nalézá a provozována jest na nynějším území Československé republiky, na něm měla a má žalovaná společnost svůj majetek s provozovacím zařízením, majetek tento jest zapsán v železniční knize tohoto státního území (§ 10 zák. o želez. knih.) a zástavně zatížen dluhem z těchto dluhopisů. Od prvopočátku jest a byl tedy tento podnik hospodářsky domovem v nynějším území Čsl. republiky. Vydala-li žalovaná společnost tyto dílčí dluhopisy, dala tím nepochybně

na jevo, že závazky své z nich plniti slibuje z příjmů a výtěžků, po případě ze jmění tohoto svého dopravního podniku, tedy v měně, které tento podnik co do místa svého provozu podléhá a rovněž držitelé (upisovatelé) těchto dluhopisů počítali s tím, že v těchto dluhopisech získávají cenné hodnoty, splatné ve měně, jeho hospodářskému domovu odpovídající. Lze vším právem pokládati za vyloučeno, že by některé ze stran mohla na mysl přijíti i jenom myšlenka, že by z dluhopisů mohlo býti jednou nabízeno placení v měně jiné, totiž v měně cizího státního a měnového území. Do státního převratu byla to bývalá rakousko-uherská korunová měna, na niž dluhopisy znějí a v níž závazky z nich bylo plniti a v níž byly též plněny; platilať až do té doby měna ta stejně pro Vídeň, kde žalovaná společnost měla své sídlo (správní ústředí), jako Čechy, kde dopravní podnik provozuje a kde má svůj majetek. Došlo-li v letech 1918 a 1919 k státoprávní rozluce a k rozluce této dosud společné měny na ten způsob, že od té doby Vídeň náleží k jinému státnímu a měnovému území, než dopravní podnik žalované společnosti, hospodářsky zcela zdomácněný na státním a měnovém území Čsl. republiky, nemohl tento převrat, na nějž jakožto na událost zcela mimořádnou žádná ze stran ani mysliti nemohla, přivoditi v onom oběma stranami zřejmě předpokládaném splnění změnu v tom smyslu, že by závazky tohoto jen ve státním a měnovém území Čsl. státu ležícího a provozovaného dopravního podniku, kromě toho závazky na něm zástavně zajištěné, měly býti nyní, když oné bývalé společné měny není, plněny v měně cizí, totiž v měně, platné pro státní území Rakouské republiky, s níž podnik sám nemá nic společného, než že žalovaná akciová společnost jako majitelka jeho měla tam ještě z dob dřívější státní a právní jednoty své sídlo, jak to zákon jen za tohoto předpokladu připouští (čl. 209, 210 obch. zák. a § 22 akc. regulativu). Může to býti tedy jediné měna československá, která místo zašlé měny rakousko-uherské vstupuje pro dopravní podnik žalované společnosti v platnost jako jeho domácí měna pro plnění těchto závazků a nesprávně hledí se žalovaná společnost vůči svému podniku tuzemskému vydávati za jakousi cizozemskou společnost; takovéhoho úmyslu neměla ani dříve ani později, neboť od prvopočátku až do převratu byla s podnikem v jednom státním domově a krátce po převratu přeložila sídlo své zase do jeho státního území. V tomto poměru octla se beze své vůle jen následkem převratu na kratší dobu přechodnou, než byly zákonnou cestou dotyčné poměry upraveny (nostrifikace dle zákona ze dne 11. prosince 1919, čís. 12 sb. z. a n.) a není právně přípustno, by z tohoto přechodního stavu směla na úkor věřitelů těžiti tím, že si osobuje právo, platiti své závazky za tuto přechodnou dobu v pokleslé měně tohoto svého nahodilého a dočasného cizozemského sídla. Vzhledem k tomu není třeba blíže vyvracetí přirovnání, které žalovaná na opodstatnění svých dovolacích důvodů uvádí příkladem o anglické společnosti, která provozuje dráhu v Argentině. Dle těchto úvah jest k věci zcela nedůležitéto zjišťovati, zda byla ústředna banky pro země rakouské ve Vídni jedinou platebnou žalované společnosti a zda žalovaná společnost za onu přechodnou dobu docilovala takových čistých výtěžků, by mohla své závazky splniti v československé měně.